

Stutyatīta Stava

Imn pentru Cel de dincolo de laudă

compus de Ārya Nāgārjuna

Statuie numită „Marele Buddha din Kamakura”, care îl reprezintă pe Buddha Śākyamuni, și care se află în templul Kōtoku-in din Kamakura, Japonia; este realizată din bronz, are 13,35 metri înălțime, datează din 1252 și a fost la un moment dat acoperită cu un strat subțire de aur.

text și comentariu

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Introducere

Titlul în limba sanskrită al acestei lucrări a lui Ārya Nāgārjuna este „Stutyatīta Stava”, și ea este un imn închinat lui Buddha Śākyamuni, cel care înțelege complet și perfect realitatea. Deși nicio dharma nu îl caracterizează pe Buddha, și laudele nu se pot referi decât la dharmele, totuși Ārya Nāgārjuna îl laudă pe Divinul Buddha cu toată priceperea și venerația sa. De asemenea, tot în acest imn, Ārya Nāgārjuna explică sau indică adevărul despre dharmele, așa cum a fost el descris de către Divinul Buddha. De aceea, acest imn scurt este foarte profund, atât de profund încât înțelegerea a ceea ce indică va duce imediat la starea de ireversibilitate de la Trezirea Perfectă, va face ca ființa care realizează adevărul descris în imn să atingă cel de-al optulea bhūmi de Bodhisattva.

La sfârșitul textului puteți găsi un dicționar care cuprinde cel puțin o parte dintre termenii folosiți în acesta. Dacă aveți nevoie de un dicționar mai cuprinzător, îl puteți găsi în „Discursul despre perfecțiunea înțelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nāgārjuna, de pe aceeași pagină web cu acest text.

Pentru a ușura înțelegerea acestor învățături profunde am adăugat note explicative și am realizat și un comentariu destul de cuprinzător. Bineînțeles, comentariul nu are profunzimea învățăturilor, însă vă poate ajuta în lămurirea unor noțiuni, și conține și informații suplimentare despre Dharma în general.

Pe aceeași pagină web puteți găsi atât versiunea fără comentariu cât și cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiți de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înțelegere directă a textului, și abia apoi să citiți comentariile, dacă doriți clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înțelegerii lucrării.

Textul

1.

**Tathāgata, care a mers pe Calea Neîntrecută,
Este dincolo de laudă.
Însă, cu o minte plină de respect și de bucurie,
Îl voi omagia pe Cel dincolo de laudă:**

Divinul Buddha, care a urmat calea neîntrecută (Calea Dharmei) pentru a deveni un Buddha, este complet dincolo de concepte, deci și de laudă. Totuși, în limita conceptelor, din venerație, cu o mare bucurie pentru că are o asemenea ocazie, și cu scopul de a influența în bine ființele, Ārya Nāgārjuna a compus acest imn.

2.

**Deși vezi dharmele ca fiind lipsite
De sine, de altul, și de ambele,
Compasiunea ta nu omite ființele.
Ce minunat!**

„De ambele” are sensul de «atât de „sine” și cât și de „altul”». Dharmele nu au nici o esență proprie, nu au nici o esență a altceva, și nici o esență dublă, adică de „ceva” și de „altceva” simultan. Acestea fiind toate cazurile posibile, este limpede că dharmele nu au nicio esență de niciun fel. Deși dharmele sunt absente, non-apărute, totuși compasiunea Divinului Buddha nu ignoră ființele, care suferă neînțelegând că de fapt nu au niciun motiv să o facă.

Altfel spus, deși Divinul Buddha vede că ființele nu au niciun motiv real de suferință, deoarece nu există dharmele, totuși le ajută să scape și de suferința imaginară, deoarece pentru ele pare reală.

De asemenea, noțiunea de ființă nu este cea considerată din ignoranță, adică de agregate (sau simplist spus de corp-minte) și opțional de „sine” sau de „suflet” cumva legat de acestea, ci este cea din „Tathāgatagarbha Sutra”, pe care o puteți găsi pe aceeași pagină web cu acest text.

3.

**Prin natura lor, niciodată apărute,
Și [aflate] dincolo de cuvinte,
Dharmele pe care le-ai predat
Reprezintă manifestarea măreției Tale.**

4.

Skandha, dhātu, āyatana:¹

Ai vorbit despre ele,

Însă orice agățare de ele

Mai târziu ai contracarat-o.

Deși Divinul Buddha a folosit noțiuni în discursurile sale, acestea au fost utilizate numai ca sprijin pentru a ajuta ființele (adică a folosit metoda de a vorbi pe înțelesul lor) să realizeze ceea ce este complet „dincolo” de noțiuni, dincolo de agregate, de tărâmurii de orice fel, și de bazele simțurilor. Pentru ca ființele să nu creadă că dacă un Buddha a vorbit despre agregate (sau despre orice altceva) înseamnă că acestea sunt reale, Divinul Buddha a predat și că acestea sunt nereale, lipsite de esență, non-apărute, Vacuitate, simplă concepere, etc.

5.

Nevenind din condiții,

Cum ar putea dharmele să *apară* din condiții?

Prin a spune asta, O Înțeleptule,

Ai tăiat prin baze, ai eliminat punctele de referință.

De exemplu, convențional, condițiile pentru apariția unui copac sunt sămânța, solul, căldura, umiditatea, carbonul din atmosferă, lumina Soarelui etc. Copacul însă nu se află în niciuna dintre acestea, nici considerate separat, nici grupate în orice mod, și nici luate toate împreună. Așadar, cum putem spune că un copac *a apărut* din aceste cauze și condiții?

După ce a fost înțeles sensul învățăturilor, sunt eliminate bazele referirii (la *ceva*, la orice) sau altfel spus ale luării în considerare, care sunt toate imaginare și invalide. Astfel, nicio dharma nu va mai fi luată drept bază, drept reper, și imaginarea va înceta. Astfel, se ajunge „dincolo”, se obține transcendența, deși în realitate nu este nimic de transcens.

6.

„Apărând datorită unei mulțimi [de cauze],

[Dharmele] apar din această mulțime care este cauza lor”;

Cei care văd astfel se bazează pe cele două extreme:

Acest lucru îl vezi foarte clar.

În primele două rânduri din verset Ārya Nagarjuna expune o vedere greșită. Cei care imaginează dharmele ca apărând, imaginează existență și non-existență,

¹ În ordine: agregate, tărâmurii și baze sau câmpuri ale simțurilor; vezi dicționarul.

adică cele două viziuni extreme și bineînțeles greșite. Toți Buddhașii în general, și Buddha Śākyamuni în particular, văd perfect limpede ignoranța ființelor, și în particular și conceperea acestor două extreme.

7.

„Dharmele apar [numai] în dependență de condiții”,

Este într-adevăr ceea ce ai susținut.

Însă vederea că ele sunt [cu adevărat] produse în acest fel,

Tu, O Învățătorule, ai [văzut și] spus că este greșită.

În primul rând din acest verset este expusă vederea convențională corectă, iar în ultimele două este expusă vederea ultimă corectă, așa cum au fost demonstrate de către Divinul Tathāgata. Tot pentru a indica realitatea, Tathāgata a afirmat în alte contexte și că vederea corectă este de fapt absența oricărei vederi, așa cum veți vedea că repetă Ārya Nāgārjuna în versetul 9.

Dharmele nu sunt produse de fapt, nu apar de fapt. „Apariția” lor este numai interpretare, suprapunere imaginară, și la fel sunt și „prezența” și „dispariția” lor. Acesta este sensul non-apariției, al non-producerii.

8.

Nici venind de undeva,

Nici mergând undeva,

Toate dharmele sunt similare cu reflexiile:

Asta este ceea ce ai susținut.

O reflexie într-o oglindă nu *vine* de undeva atunci când are loc (sau când apare), și nu *pleacă* undeva atunci când nu mai are loc (sau când dispare). La fel sunt toate dharmele, adică toate entitățile (fenomenele, ființele, obiectele, ideile, ș.a.m.d.), fără nicio excepție. Aceasta este ceea ce a predat și demonstrat Divinul Buddha Śākyamuni.

9.

Pentru a abandona toate vederile,

O Protectorule, ai declarat că [dharmele] sunt vide.

Dar până și asta este o suprapunere:

O Protectorule, nu ai susținut că ar fi exact așa [în realitate].

„Dharmele sunt lipsite de esență” este doar o indicație pentru ființe, făcută de dragul ființelor, pentru binele lor, și care conține cel puțin câteva greșeli inevitabile, de care orice Buddha este conștient, însă totuși afirmația se face

pentru ca ființele să realizeze până la urmă adevărul: luarea în considerare a unor „dharme”, deși nu există așa ceva în realitate; considerația că au o caracteristică (lipsa esenței); conceptualizarea posibilității existenței unei esențe, și apoi negarea ei, și așa mai departe. Conceperea, ideea că „dharmele sunt lipsite de esență” este tot o suprapunere, tot imagine, tot ireală, nu este ceva ultim, deși indică ceva ultim, transcendent.

De fapt nu există vederi, nici corecte și nici greșite. Orice vedere, orice perspectivă, orice conceptualizare este doar „imagine imaginară”, criteriile de „corect” și „greșit” fiind tot la fel.

Pentru abandonarea vederilor cu totul, Divinul Buddha a explicat Vacuitatea, însă până și Vacuitatea, deși corectă în termenii convențiilor umane, este tot o vedere, care nu este reală sau adevărată la modul ultim.

Aceasta nu înseamnă că Divinul Buddha ar fi greșit, și apoi s-ar fi răzgândit și ar fi revenit asupra a ceea ce a spus ci că, în funcție de audiență, de ființele cărora li se adresa, a indicat adevărul, realitatea, pe nivelul de înțelegere al respectivelor ființe, folosind noțiunile folosite de acele ființe, cu singurul scop de a le ajuta să atingă Trezirea.

10.

Nu afirmi nici gol și nici ne-gol,

Și nici ambele (atât gol cât și ne-gol).

Nu este nicio neînțelegere despre asta:

Este mesajul mărețului tău discurs.

De fapt, Divinul Buddha nu afirmă că fenomenele (sau dharmele) sunt goale, adică lipsite de esență, sau Vacuitate, nici că ele ar avea esență, și nici că ambele afirmații ar fi adevărate simultan, indiferent în ce fel.

Pentru unele ființe Divinul Buddha a predat cauza și efectul, ca și cum dharmele ar exista, ca și cum ar avea substanță, dar numai pentru a ajuta acele ființe să se elibereze de suferința grosieră, de renașterile inferioare, deoarece aceste ființe credeau că indiferent ce ar face, acțiunile lor nu au nicio consecință, sau nu înțelegeau consecințele acțiunilor lor. Pentru altele, el a predat că dharmele sunt goale, adică a predat absența esenței, vacuitatea, cu scopul de a le ajuta să se elibereze de părerea că ceea ce imaginează are vreo realitate sau vreun corespondent în vreo realitate. Altora le-a predat o combinație a acestor două învățături, pentru a le echilibra vederile greșite din ambele extreme. În sfârșit, altor ființe le-a predat non-producerea (sau non-apariția), această învățătură fiind cea mai profundă și indicând către absența realității dharmelor.

Însă Realitatea nu poate fi exprimată în concepte, ceea ce înseamnă că, deși o cunoaște direct și perfect, Divinul Buddha nu poate *preda* realitatea ci o poate

doar *indica*, limitarea fiind de partea ființelor și a conceptelor lor, și nu de partea sa.

Unele ființe au beneficiat de mai multe sau de toate felurile de învățături enumerate mai sus, pe măsură ce se apropiau de vederea corectă.

11.

**Ai spus „Nu există dharme care să fie non-altceva,
Și nici care să fie altceva, și nici ambele”.
Din moment ce a fi „ceva” sau „altceva” este abandonat,
Dharmele nu există, în niciun fel (sau mod).**

Aceasta este o indicare a Realității. Comentariul meu la această idee îl puteți găsi în mai multe tratate ale lui Ārya Nāgārjuna de pe aceeași pagină web cu acest text, de exemplu în „Imn pentru cel inconceptibil” sau în „Ghirlanda de nestemate”.

Pe scurt, ca exemplu, o portocală nu are nicio esență proprie, de portocală, deoarece dacă este descompusă, sau tăiată, sau stoarsă, nu rămâne nimic „esențial” din ea, nu rămâne nimic în urmă. Ea nu are nici o esență a altceva, cum ar fi o esență de suc sau de pahar, și nici două esențe simultan. Astfel, nu există nicio dharma, și implicit nici „aceasta” și nici „cealaltă”.

12.

**Dacă triada apariției, duratei și dispariției ar exista,
Atunci ar exista și însușirile fenomenelor condiționate,
Și toate cele trei (apariție, durată, dispariție)
Ar fi diferite între ele.**

Dacă ar exista în realitate dharme, atunci ar exista apariție, prezență și dispariție, și acestea ar fi diferite între ele, adică ar fi independente una de cealaltă, și în plus ar exista și caracteristici, care ar fi intrinseci și care și la rândul lor ar apărea, ar rămâne și ar dispărea. Aceste caracteristici ar fi independente de obiectul la care se aplică (de exemplu „fierbinte”, chiar dacă nu ar exista nicio dharma, niciun obiect la care să se aplice, care să fie fierbinte). În plus, apariția și prezența sau existența unui obiect ar fi lucruri separate, și la fel și distrugerea acelui obiect.

13.

**Singure, oricare dintre ele, cum ar fi apariția,
Este incapabilă de funcționare condiționată.
De asemenea, nu are loc nicio întâlnire
Și nicio împreunare a uneia cu vreo alta.**

Apariția și prezența (sau durarea) nu se „ating”, nu se suprapun, nu există simultan pentru nicio perioadă de timp. La fel nici durarea și dispariția, și bineînțeles nici apariția și dispariția. Nu se poate considera nici măcar pentru o microsecundă (sau oricât de puțin) că un obiect atât apare cât și există, sau că atât există cât și dispare.

14.

**De aceea, nu există nici caracteristicile și nici bazele lor.
Așadar, din moment ce ele nu sunt existente,
Fenomenele (sau dharmele) condiționate nu sunt existente [nici ele],
Și cu atât mai mult nici fenomenele necondiționate.**

Ārya Nāgārjuna demonstrează aici invaliditatea conceptelor enumerate, inclusiv a celui de „dharma”, prin faptul că acestea sunt lipsite de existență reală și considerarea lor drept reală duce la contradicții. Scopul final al tuturor acestor demonstrații este încetarea, abandonarea conceptelor.

15.

**O, Leu al vorbirii, ceea ce spui
Este ca (răgetul) unui leu
Care împrăștie îngâmfarea elefanților din Vindhya,
Cu toate trâmbițările lor.**

„Leu al vorbirii” se referă la Divinul Buddha. Vindhya este o regiune a Indiei în care trăiesc mulți elefanți.

Dharma proclamată de către Buddha împrăștie îngâmfarea oamenilor și zeilor care cred în mod greșit că au realizat Adevărul, și care poate chiar își predică propriile păreri prezentându-le drept corecte, și fiind convinși de corectitudinea lor. De fapt îngâmfarea *nu* poate apărea în urma realizării *corecte* a Adevărului, așadar este sigur că orice ființă îngâmfată nu a realizat încă Realitatea.

16.

**Așa cum oamenii porniți pe o cale
Nu se bazează pe diverse lucruri vătămătoare,
Sau pe cărări și vederi greșite,
[Așa și noi,] prin a ne baza pe Tine,
Nu ne bazăm nici pe existență și nici pe non-existență.**

Oamenii care pleacă pe o cale și doresc să ajungă în siguranță la destinație nu se bazează pe lucruri periculoase, sau vătămătoare, sau pe căi greșite, sau pe vederi greșite, ci numai pe lucruri folositoare și sigure, pe căile corecte și pe vederile corecte. De exemplu, ei nu folosesc otravă în loc de mâncare, nu o iau pe căi ocolitoare sau înfundate, și nu încurcă condițiile deșertului cu cele ale pădurilor, ci se pregătesc corect pentru drum, cu mâncare bună, cu alte provizii, cu hărți precise, în funcție de context.

La fel, ființele care doresc să ajungă la destinația finală (adică la Buddhaitate) se bazează pe Divinul Buddha, și nu pe existență și pe non-existență, care au fost proclamate și demonstrate de către Tathāgata ca fiind false, imagine, ireale. Dacă o ființă concepe existența și inexistența, dacă vede dharmele, nu va putea niciodată să se elibereze de Samsara, care este chiar imaginarea dharmelor, vederea dharmelor și vederea dharmelor ca fiind reale, și care imagine este vătămătoare. Incapabile de Eliberare, acele ființe nu ar putea ajunge nici la Buddhaitate.

17.

**Cei care înțeleg corect
Ceea ce ai spus, cu toate implicațiile,
Nu au nevoie să mai înțeleagă încă o dată
Ceea ce ai spus, cu toate implicațiile.**

Odată ce are loc Realizarea, ea nu „dispare” și nici nu mai este necesară vreodată refacerea sau actualizarea ei. Vederea corectă are loc o singură dată și nu mai devine niciodată vedere greșită. După ce dharmele au fost văzute corect și apoi vederea lor în orice mod a încetat, nu mai există nicio cauză pentru care acea ființă să mai revină la ignoranță și la suferință, și bineînțeles nicio cauză pentru a mai dori așa ceva.

18.

**În cei care înțeleg
Că toate dharmele sunt la fel ca Nirvana,
Cum ar putea să apară
Vreo agățare de „eu”?**

Nicio dharma nu este reală, nu are caracteristici, nu are activitate, nu are esență, nu are și nu este nimic. De aceea, se mai spune că dharmele sunt ca Nirvana, adică pace. În realitate, nu apar, nu durează și nu dispar dharmele. Această impresie este greșită și complet imaginară, iar imaginația este tot imaginară și nu reală.

„Eu” este tot o simplă dharma și nimic mai mult, și percepția existenței unui „eu” apare în dependență de vederea agregatelor și a activității lor - care sunt complet imaginare. Aici nu este vorba despre reprimarea agățării ci despre faptul că, odată realizat Adevărul, nu mai apare deloc o asemenea agățare de vreun „eu” care acum pare real deși este pură imagine. Imaginarea dharmelor încetează, și simultan și agățarea de ele. Mai precis, imaginarea încetează, și simultan și agățarea.

19.

**Prin meritul [acumulat] prin a Te fi lăudat pe Tine,
Cel mai presus dintre Cunoscători,
Cunoscător al Realității Adevărate,
Fie ca [toate ființele din] lume să devină Cunoscători Supremi.**

„Cunoașterea” nu se referă la ceva de domeniul noționalului, al imaginarului, ci la înțelepciunea-cunoaștere transcendentă perfectă, la Realizare, care nu poate fi descrisă ci doar indicată și realizată direct.

Acesta este versetul final de dedicare, prin care Ārya Nāgārjuna dedică meritele obținute prin lăudarea Divinului Buddha, cunoscătorul realității, pentru ca toate ființele să devină Buddhași.

Dicționar de termeni

APARIȚIA DEPENDENTĂ. Vezi CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ.

ASEITATE, AȘA-CUM-ESTE, sau ASTFEL-CUM-ESTE (*tathatā*). De asemenea: realitatea adevărată, nimic adăugat sau luat. Cuvântul din limba română, „aseitate”, nu este traducerea cea mai fidelă, el însemnând „existența originând din și neavând nicio altă sursă decât ea însăși” și fiind folosit mai ales în contextul presupunerii existenței unei divinități supreme, a cărei existență însă nu se presupune în budism (ci chiar se demonstrează ca fiind o idee invalidă) și nu face obiectul budismului, acesta fiind non-teist și non-pozitivist. Pe parcursul acestei opere cuvântul este folosit pentru „Așa-Cum-Este” Realitatea, modul real de a exista al dharmelor, natura tuturor dharmelor, esența Realității, natura Realității.

BODHISATTVA (*bodhi-sattva*), *Bodhi*: Trezire, *sattva*: principiu, existență reală, sau ființă. „Ființă a Trezirii”. Ființa ideală din Mahāyāna care, prin înțelepciune și compasiune infinită, caută iluminarea tuturor ființelor, nu numai a sa însuși și care, dacă urmează corect perfecțiunea înțelepciunii, va deveni un Buddha. Poate fi atât bărbat, cât și femeie.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śakyamuni, adică înțeleptul clanului Śakya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infini”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

CÂMPURILE SIMȚURILOR (*āyatana*). Doisprezece, corespunzând celor șase organe de simț (ochi, urechi, nas, limbă, piele și minte) și obiectelor lor.

CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ, sau APARIȚIA DEPENDENTĂ, sau APARIȚIA INTERDEPENDENTĂ (*pratītya-samutpāda*). Douăsprezece legături: 1) ignoranța, 2) formațiunile karmice, 3) conștiința, 4) numele și forma, 5) cele șase organe de simț (sau facultățile simțurilor și obiectele lor), 6) contactul, 7) senzația, 8) nesațul (jinduirea), 9) apucarea sau agățarea, 10) devenirea, 11) (re)nașterea, 12) bătrânețea, descompunerea și moartea; ele cauzează tot ceea ce se întâmplă în această lume. Sau, mai general: o modalitate de descriere a fenomenelor, ființelor sau obiectelor (adică a tuturor dharmelor) pentru a înțelege dependența și interdependența lor și implicit lipsa esenței și lipsa realității lor fundamentale, a faptului că nu sunt produse (în sensul de „produs finit”), că sunt lipsite de esență, de semne și de caracteristici adevărate, etc.

DHARMA. 1) Realitatea unică, finală, fundamentală; 2) un eveniment esențialmente real, sau un adevăr; 3) ca reflectat în viață: dreptate, virtute; 4)

dacă este scris cu majusculă, învățătura lui Buddha: Doctrină, Scriptură, Adevăr; se referă la învățăturile Buddhiste în general sau, în funcție de context, la o anumită învățătură în particular; unii traducători se referă la acestea ca fiind „doctrina buddhistă”, termen ce sugerează însă îngustime și rigiditate și de aceea în traducere se folosesc alternativ cele două cuvinte, doctrină și învățătură; 5) obiect al celui de-al șaselea organ de simț (al minții); 6) în general, orice entitate perceptibilă sau conceptibilă: fenomen, ființă, obiect, noțiune, însușire, concept, idee, parte, stare, etc.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet al lui Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”.

FIINȚĂ (*sattva*). O entitate vie, simțitoare. Având conștiință. O ființă animată, prin contrast cu obiectele neanimate. Toate ființele cu conștiință sau minte, care nu au atins încă Buddhitatea. Include toate ființele din Samsara și pe cele care au atins orice nivel (*bhūmi*) de Bodhisattva.

FORMA (*rūpa*). Primul dintre cele cinci agregate (*skandha*); materia și energia, considerate ca nefiind diferențiate.

GANDHARVA. În contextul acestei lucrări, o categorie de zeități minore, care se ocupă în special cu muzica.

IGNORANȚĂ (*avidyā*). Cauza finală, cea mai profundă, a transmigrației (a renașterii), este corolarul negativ al gnozei, al cunoașterii; prima dintre cele doisprezece legături ale producerii dependente. De asemenea, „neștiință”. Vezi ILUZIE.

LIPSA DORINȚEI, sau FĂRĂ DORINȚĂ (*apranihita*). „A nu pune nimic în față”, o stare în care cineva nu face niciun plan pentru viitor. Termenul poate fi de asemenea tradus ca „fără scop”. Este cea de-a treia dintre cele trei uși ale Eliberării.

LIPSA ESENȚEI, sau FĂRĂ ESENȚĂ. Vezi VACUITATE. De asemenea, prima dintre cele trei uși către Eliberare.

LIPSA SEMNELOR, sau FĂRĂ SEMNE (*a-nimitta*). A doua dintre cele trei uși către Libertate. Starea de încetare a tuturor percepțiilor legate de simțuri, care este intrarea în Nirvana. Se spune că ar fi realizarea unui Arhat.

NIRVANA FINALĂ. Vezi PARINIRVANA.

NIRVANA. „Încetare”, „stingere”. Calm liniștit, sublim, existență reală, nedistorsionată.

REALIZARE. „Realizarea” nu înseamnă construirea, atingerea sau obținerea a ceva, ci are un sens apropiat de expresia convențională „a-ți da seama direct, nemijlocit, de ceva”. „Realizarea Realității” înseamnă vederea clară, directă, înțelegerea de o profunzime infinită a stării de fapt. Aceste cuvinte, desigur, sunt incapabile să exprime foarte precis ceva ce nu ține de cuvinte, de noțiuni. Desigur, se poate spune că „Realizarea Realității” este o realizare în sens obișnuit, în sensul că a necesitat efort și resurse, și că prin ea se „obține”

încetarea suferinței și eliberarea din Samsara, respectiv Trezirea perfectă. Totuși, sensul cel mai apropiat de cel intenționat în texte este cel de la începutul acestei definiții.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea ființelor în ciclul renașterilor și morților. Existență ciclică. Potrivit semnificației sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcție precisă și fără un scop precis. Existența condiționată a vieții obișnuite în care suferința apare deoarece ființa încă are ignoranță, atașare și agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absența realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârșit. Vezi NAȘTERE-ȘI-MOARTE.

SINE (*ātman*). O entitate substanțială, care rămâne una, neschimbată, liberă și necauzată. Imaginat și afirmat în numeroase religii, în budism este demonstrat ca inexistent.

SKANDHA. Literalmente, „grămezi, agregate”. Cinci: 1) forma, materia, energia, internă sau externă; 2) senzația; a simți un obiect; 3) percepția, înțelegerea, distingerea, recunoașterea; 4) formațiunile mentale, impulsurile, voința; toate tipurile de obiceiuri mentale, gânduri, idei, păreri, prejudecăți, hotărâri; 5) conștiința; cea care cunoaște și discernе. Acestea sunt constituențele a ceea ce este considerat în mod greșit ca fiind un sine sau o persoană. În Samyutta Nikaya, se zice că Buddha a spus: „O „caleașcă” există pe baza agregării părților și, exact așa, conceptul de „ființă” există atunci când cele cinci agregate sunt disponibile.” Bineînțeles, aceeași analiză se poate aplica și părților caleștii. Deci, așa cum caleașca este de fapt o reificare, o considerare ca fiind real a ceva ce de fapt nu există ca atare, așa este și ideea de sine și la fel și toate dharmele.

TATHĀGATA (*tathā-gata* sau *tathā-āgata*). Un titlu al lui Buddha, însemnând fie „Astfel-Plecat”, fie „Astfel-Venit”.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absența atât a existenței cât și a inexistenței vreunei dharmе. Lipsa existenței și a inexistenței a tot ceea ce concepem și percepem, inclusiv a concepției, a percepției și a noțiunilor. Vacuitatea în sine este și ea lipsită de existență (absența a ceva nu este existentă). Noțiunea de Vacuitate este și ea lipsită de existență. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel, spre exemplu: a începutului, a duratei și a încetării, a apariției, a existenței, a dispariției, a inexistenței, a prezenței, a absenței, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenței, a lipsei aderenței, a însușirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înțelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparația cu spațiul. Deși putem avea noțiunea de spațiu, el nici nu există și nici nu lipsește, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârșit, nu apare și nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica și ca lipsa absolută a

oricărei esențe de orice fel, a oricărei substanțialități. Ca sinonime, se mai folosesc și cuvintele „gol” și „vid”.

VEHICUL(E) (*yāna*). Același cuvânt se folosește atât pentru cale cât și pentru un mijloc de transport. Metode de salvare, așa cum sunt analizate de Mahayana. Trei: 1) Discipoli (Arhați), 2) Pratyekabuddhași; acestea două constituie Hinayana, vehiculul inferior sau mic; peiorativ pentru acei budiști care nu au acceptat noua învățătură Mahayana. 3) Mahayana, marele Vehicul; mișcarea din budism care a luat naștere pe la începutul erei creștine, adoptând doctrina Bodhisattva, scopul căreia este starea de Buddha sau suprema, perfectă Trezire, și combinând-o cu o doctrină metafizică a Vacuității universale. Deși unii adepți ai Mahayanei clasifică vehiculele în inferior și superior, această clasificare nu este una făcută de către Buddha. În plus, aceste vehicule sunt de fapt unul singur, primele două vehicule fiind stadii temporare.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Introducere.....	2
Textul	3
Dicționar de termeni.....	11
Cuprins	15